

Academiejaar

2022 - 2023

Theater als tegengewicht.

**Naar een positieve representatie van
dikke personen in theater.**

Loeka Van Aelst

Theater- en filmwetenschap

Masterproef

Promotor

Prof. dr. Kristof Van Baarle

Copromotor

Prof. dr. Katrijn Bekers

Perhaps part of the desire to attend theatre and performance is to reach for something better, for new ideas about how to be and how to be with each other. I believe that theatre and performance can articulate a common future, one that's more just and equitable, one in which we can all participate more equally, with more chances to live fully and contribute to the making of culture.¹

- Jill Dolan

Ondergetekende Loeka Van Aelst masterstudent Taal- en Letterkunde Theater- en Filmwetenschappen verklaart dat deze masterproef volledig oorspronkelijk is en uitsluitend door haarzelf geschreven is. Bij alle informatie en ideeën ontleend aan andere bronnen, heeft ondergetekende expliciet en in detail verwezen naar de vindplaats.

Antwerpen, 20 augustus 2023

A handwritten signature in cursive script, reading 'Loeka V.A.', with a horizontal line extending to the right.

¹ Jill Dolan, "Performance, Utopia, and the 'Utopian Performative'," *Theatre Journal* 53, no. 3 (oktober 2001): 455, <https://doi.org/10.1353/tj.2001.0068>.

Abstract	3
Begrippenlijst	4
1. Inleiding	6
2. Historische context van de fat acceptance movement	8
2.1 Eerste golf	8
2.2 Tweede golf	9
2.3 Derde golf	10
3. Intersectionaliteit binnen Fat Studies	11
3.1 Fat phobia en racisme	11
3.2 Fat acceptance en feminisme	13
4. Problematiek met betrekking tot de representatie van het dikke lichaam	14
4.1 Stereotypen	14
4.2 Fatsuits en andere kostuums	15
4.3 Transformatief potentieel van live performance	19
5. Naar positieve representatie	21
5.1 Fat Dramaturgy	21
5.2 Body-blind casting en toegankelijkheid	23
6. Vlaanderen en Nederland	25
6.1 Stand van zaken	25
6.2 Naar verandering in Vlaanderen en Nederland	27
7. Conclusie	30
8. Literatuurlijst	33

Abstract

Deze thesis onderzoekt via het veld van de *Fat Studies* hoe dikke personen worden gerepresenteerd in theater en hoe het begrip *Fat Dramaturgy*, dat ontwikkeld werd door theaterwetenschapster Jennifer-Scott Mobley, kan bijdragen tot een meer positieve perceptie van dikke mensen in theater. Dit begrip vormt een theoretisch kader voor het analyseren van dik zijn in theater en biedt praktijkvoorbeelden die ervoor kunnen zorgen dat negatieve vooroordelen ondermijnd worden. Via interviews met Andrew Van Ostade (muzikant, theatermaker en acteur) en Jelmer Verheij (student aan de Toneelacademie Maastricht) wordt nagegaan in hoeverre *Fat Dramaturgy* reeds wordt toegepast in het Vlaams en Nederlands theaterlandschap en op welke manier dit de representatie van dikke mensen in theater zou kunnen bevorderen. Het doel van deze thesis is om een aanzet te geven voor theorieontwikkeling rond dik zijn in theater binnen een Europese context en om de Vlaamse en Nederlandse theaterpraktijk uit te nodigen om dik zijn op een meer positieve manier te representeren.

In deze thesis worden de voornaamste opvattingen van *Fat Studies* samengevat via een literatuurstudie om daarna te analyseren hoe deze discipline verder ontwikkeld kan worden vanuit een niet-Amerikaanse context. Via twee voorstellingen, *Bruegel* van Lisaboa Houbrechts en *If only my belly was made of gold* van Anne Meffert, worden twee mogelijkheden naar voren geschoven om een *Fat Dramaturgy* toe te passen: ofwel maakt men een voorstelling die het dikke lichaam expliciet benoemt, ofwel een voorstelling met dikke performers waarbij het niet over hun lichaam gaat.

Trefwoorden: Andrew Van Ostade, *Fat Dramaturgy*, *Fat Studies*, Jennifer-Scott Mobley, theater

Begrippenlijst

De terminologie die ik zal aanwenden in deze thesis komt vaak uit het Engels aangezien *Fat Studies* een voornamelijk Amerikaans studiedomein is. Daarom voeg ik hier een verklarende lijst toe van begrippen die relevant zijn bij het bestuderen van dik zijn. In de inleiding zal ik het belang van taalgebruik binnen *Fat Studies* duiden en verder in deze thesis zal ik via Charlotte Coopers artikel *Maybe It Should Be Called Fat American Studies* ook dieper ingaan op het Amerikaans karakter van deze academische discipline.²

Begrip	Definitie
<i>Anti-fat bias/ fatshaming</i>	Schaamte creëren over het gewicht van dikke mensen door hen te veroordelen of te ridiculiseren. ³
<i>Body-blind casting</i>	Casting waarbij alle performers in overweging worden genomen voor alle rollen, ongeacht hun gewicht of lichaam. ⁴
<i>Fat acceptance movement/ fat activism</i>	Een activistische beweging die zich verzet tegen de discriminatie van dikke mensen door de obstakels waar dikke mensen in onze maatschappij mee geconfronteerd worden, bloot te leggen. ⁵
<i>Fat behavior</i>	Kwaliteiten en kenmerken die in onze Westerse cultuur onbewust worden verbonden aan dikke lichamen. ⁶
<i>Fat Dramaturgy</i>	Een reeks teksten die enerzijds een theoretisch kader trachten te ontwikkelen om dik zijn in performance te interpreteren, en anderzijds performers proberen inspireren om negatieve stereotypen rond dik zijn te doorbreken in hun praktijk. ⁷

² Charlotte Cooper, "Maybe It Should Be Called Fat American Studies," in *The Fat Studies Reader*, ed. Esther Rothblum and Sondra Solovay (New York: New York University Press, 2009), 327.

³ "Fat-Shaming," Cambridge Dictionary, geraadpleegd op 22 juli, 2023, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fat-shaming>.

⁴ Jennifer-Scott Mobley, "Toward a Fat Dramaturgy: Activism, theory, practice," *Fat Studies* 8, no. 3 (2019): 215, DOI: 10.1080/21604851.2019.1558710.

⁵ Nadra Nittle, "What Is Fat Acceptance?" Verywell Mind, 20 Augustus, 2021, <https://www.verywellmind.com/what-is-fat-acceptance-5186913>.

⁶ Jennifer-Scott Mobley, *Female Bodies on the American Stage: Enter Fat Actress* (New York: Palgrave Macmillan, 2014), 64.

⁷ Mobley, "Toward a Fat Dramaturgy," 214.

Begrip**Definitie***Fat liberation*

Het intentioneel afbreken van structuren die ervoor zorgen dat dikke mensen niet volledig kunnen deelnemen aan de maatschappij.⁸

Fat phobia

Impliciete en expliciete vooroordelen over dikke mensen die voortkomen uit de veronderstelling dat dikke mensen moreel tekortschieten. Dit is onlosmakelijk verbonden met andere vormen van onderdrukking zoals racisme en seksisme.⁹

Fat Studies

Een interdisciplinair studiedomein dat de oorzaak van het “obesitasprobleem” niet bij het dikke lichaam zelf legt, maar wel bij de negatieve culturele vooroordelen die eraan vasthangen. Het onderzoek focust dus voornamelijk op de sociale, culturele en politieke aspecten van dik zijn.¹⁰

Fatsuit

Een set van kostuums om de acteur of actrice dikker te doen lijken.¹¹

Gastric bypass

Een maagverkleining die ervoor zorgt dat men minder eet en dat het eten minder goed wordt opgenomen. Dit leidt tot gewichtsverlies.¹²

⁸ Lindley Ashline, “What Fat Liberation Means to Me: It’s Not Just about ‘All Bodies’,” *naafa*, 22 mei, 2021, <https://naafa.org/community-voices/fat-lib-means>.

⁹ “Fatphobia,” Boston Medical Center, geraadpleegd op 22 juli, 2023, <https://www.bmc.org/glossary-culture-transformation/fatphobia>.

¹⁰ Charlotte Cooper, “Fat Studies: Mapping the Field,” *Sociology Compass* 4, no. 12 (2010): 1020. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2010.00336.x>.

¹¹ “Fat suit,” Cambridge Dictionary, geraadpleegd op 23 juli, 2023, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fat-suit>.

¹² “Abdominale Heelkunde,” UZA, geraadpleegd op 23 juli, 2023, <https://www.uza.be/behandeling/gastric-bypass>.

1. Inleiding

Anti-fat bias of *fatshaming* is de enige vorm van discriminatie die nog wordt toegelaten en zelfs aangemoedigd, stellen onder meer theaterwetenschapster Jennifer- Scott Mobley en muzikant, acteur, theatermaker en *fat activist* Andrew Van Ostade.¹³ Volgens fat activist en schrijfster Aubrey Gordon worden dikke mensen in onze maatschappij dan ook vaak beschouwd als “failed thin people”.¹⁴ In de Verenigde Staten kwam reeds in de jaren zestig van de vorige eeuw een beweging op gang die deze ongelijkheid en vooroordelen aankaart, maar op internationaal vlak is deze ontwikkeling vrij beperkt gebleven.¹⁵ Ook wat betreft theaterwetenschappen is dik zijn grotendeels onverkend terrein dat uitnodigt tot verder onderzoek en theorievorming.¹⁶ Het doel van deze thesis is dan ook om een aanzet te geven voor het ontwikkelen van theorie en het analyseren van dik zijn in theaterpraktijk binnen een Europese, en meer specifiek Vlaamse en Nederlandse, context.

In deze thesis ga ik na hoe dikke performers gerepresenteerd worden in theater en hoe Mobley’s begrip van *Fat Dramaturgy* kan bijdragen tot een meer positieve perceptie van dikke performers. Aangezien de *fat acceptance movement* in Vlaanderen nog niet veel bekendheid heeft, zal ik eerst dieper ingaan op hoe deze beweging zich op historisch en internationaal vlak ontwikkeld heeft. Daarna zal ik proberen duiden wat het belang is van intersectionaliteit binnen *Fat Studies* en meer specifiek wat de link is tussen fat acceptance en feminisme en tussen *fat phobia* en racisme. Vervolgens tracht ik te beargumenteren wat de problematieken zijn met betrekking tot de representatie van dikke mensen in theater en welke strategieën hier verandering in kunnen brengen. Tot slot zal ik bestuderen welke verwachtingspatronen met betrekking tot dik zijn overheersen binnen de Vlaamse en Nederlandse podiumkunsten en zal ik met behulp van interviews met Andrew Van Ostade en Jelmer Verheij beargumenteren hoe *Fat Dramaturgy* de representatie van dikke performers hier kan bevorderen.

In haar artikel *Queering Fat Bodies/ Politics* benadrukt Kathleen LeBesco de kracht van woorden door te stellen dat “fat people (scholars, nonacademic intellectuals, activists, and lay people alike) can begin creating and regulating a new social reality through the use of

¹³ Mobley, *Female Bodies*, 1. & Andrew Van Ostade, interview, 2 juli, 2023.

¹⁴ Aubrey Gordon, *What We Don't Talk About When We Talk About Fat* (Boston: Beacon Press, 2020), 8.

¹⁵ Cooper, “Maybe It Should Be Called Fat American Studies,” 327.

¹⁶ Mobley, “Toward a Fat Dramaturgy,” 216.

words—spoken as well as written”.¹⁷ Daarom is het van groot belang om aan het begin van deze thesis het frequent gebruik van het woord dik te verhelderen. Net als andere auteurs binnen het studiedomein van Fat Studies zoals Jennifer- Scott Mobley, gebruik ik dit woord met het doel om het los te koppelen van de negatieve connotaties dat het bij de meeste mensen oproept.¹⁸ Bovendien betoogt Marilyn Wann in het voorwoord van *The Fat Studies Reader* dat “using the word fat as a descriptor (not a discriminator) can help dispel prejudice.”¹⁹ De zogenaamde O- woorden, namelijk “overgewicht” en “obesitas”, worden daarentegen vermeden binnen Fat Studies, omdat academici binnen dit veld het erover eens zijn dat dit geen neutrale beschrijvingen zijn.²⁰ Volgens Mobley impliceren deze woorden vaak “medical connotations and (frequently inaccurate) healthvalue assessment”.²¹ Daarom opteer ik in deze thesis dus ook voor het gebruiken van het woord dik in plaats van de O- woorden. De andere terminologie die ik hanteer, is vaak afkomstig uit het Engels, omdat deze begrippen net als het studiedomein van Fat Studies nog verder ontwikkeld moeten worden in België en Nederland. Om deze Engelse begrippen te duiden, heb ik aan het begin van deze thesis een begrippenlijst toegevoegd met de definities in het Nederlands.

Verder wil ik ook nog de aandacht vestigen op de subjectiviteit die dit onderwerp met zich meebrengt. Iedereen heeft een ander begrip van wie we visueel als dik beschouwen, maar voor het schrijven van deze thesis sluit ik me aan bij Mobley’s opvatting dat “fat encompasses a range of nonnormative body types”.²² Bovendien is de ervaring van dik zijn erg afhankelijk van persoon tot persoon en tracht ik dus te vermijden om universele aannames te maken. Met het hoofdstuk *Intersectionaliteit binnen Fat Studies* hoop ik dan ook te verhelderen hoe de combinatie van verschillende sociale identiteiten kan leiden tot unieke ervaringen van dik zijn. Tot slot wil ik er nog op wijzen dat de bronnen waar ik op steun niet uitsluitend afkomstig zijn van academici, maar ook van activisten, journalisten en kunstenaars. Het *rekto:verso* nummer over dik zijn waar ik vaak naar verwijs, bevat bijvoorbeeld bijdragen van Merryll Njimegni (een student sociologie en activiste) en Edith Cassiers (theatermaker, docent en onderzoeker). Jennifer- Scott Mobley is bijvoorbeeld een feministische onderzoeker, dramaturg en regisseur terwijl Charlotte Cooper zich duidelijk

¹⁷ Kathleen LeBesco, “Queering Fat Bodies/ Politics,” in *Bodies out of Bounds: Fatness and Transgression*, ed. Jana Evans Braziel en Kathleen LeBesco (California: University of California Press, 2001), 76.

¹⁸ Mobley, *Female Bodies*, 3.

¹⁹ Marilyn Wann, “Foreword. Fat Studies: An Invitation to Revolution,” in *The Fat Studies Reader*, ed. Esther Rothblum en Sondra Solovay (New York: New York University Press, 2009), XII.

²⁰ Ibid.

²¹ Mobley, *Female Bodies*, 3.

²² Ibid.

positioneert als activist en journalist.²³ Ook de interviews die ik afnam met Andrew Van Ostade en Jelmer Verheij, vormen een belangrijke bijdrage voor deze thesis. Van Ostade beschrijft zichzelf als een fat activist en is acteur, muzikant, scenarioschrijver en theatermaker. Verheij studeert aan de Toneelacademie Maastricht en speelde in 2021 mee in *If only my belly was made of gold*, de afstudeervoorstelling van Anne Meffert over de dikke buik. Ze hebben dus allemaal een zeer diverse achtergrond waardoor deze thesis zowel een academisch als activistisch karakter heeft. Door de nadruk te leggen op de activistische aard van Fat Studies tracht ik dan ook aan te tonen hoe het bestuderen van dikke representatie in theater verandering teweeg kan brengen wat betreft de perceptie van dikke personen. Deze thesis wil dus een aanzet zijn voor verandering naar een meer positieve representatie van dikke mensen.

2. Historische context van de fat acceptance movement

2.1 Eerste golf

Charlotte Cooper deelt de geschiedenis van fat activism op in drie verschillende golven.²⁴ De eerste golf gaat volgens Cooper terug tot 1967, het jaar waarin voor het eerst een activistisch evenement plaatsvond met betrekking tot fat acceptance.²⁵ Tijdens een zogenaamde *fat-in* kwamen honderden demonstranten bijeen om discriminatie tegenover dikke mensen aan de kaak te stellen en hier werd volgens Cooper dan ook de basis gelegd voor een activistische beweging. In 1969 werd een officiële organisatie onder de naam NAAFA (National Association to Advance Fat Acceptance) opgericht die opkwam tegen de discriminatie van dikke mensen en die tot op de dag van vandaag nog steeds bestaat.²⁶ Aan het begin van de jaren zeventig verlieten echter enkele leden de NAAFA en vormden ze samen *The Fat Underground*, een meer radicale en feministische organisatie die zich verzette tegen wetenschappelijke stereotypen over dik zijn.²⁷ Het ontstaan van dit feministisch collectief wijst erop dat de strijd voor de bevrijding van het dikke lichaam hand in hand gaat met de strijd voor gendergelijkheid aangezien seksisme en fat phobia het gevolg zijn van dezelfde onderrukkende structuren. In het volgende hoofdstuk zal ik dieper ingaan op deze

²³ Cooper, "Maybe It Should Be Called Fat American Studies," 327.

²⁴ Charlotte Cooper, "What's Fat Activism?," *University of Limerick Department of Sociology Working Paper Series*, (september 2008): 3.

²⁵ *Ibid.*, 4.

²⁶ Cooper, "What's Fat Activism?," 5.

²⁷ *Ibid.*, 7.

intersectionaliteit tussen gender en dik zijn. *The Fat Underground* publiceerde in 1973 een manifest over de verschillende aspecten van fat phobia zoals onder meer seksisme, stereotypen en tekortkomingen binnen de gezondheidszorg.²⁸ Het *Fat Liberation Manifesto* verscheen in de zomer van 2022 (bijna vijftig jaar nadat het voor het eerst verscheen) in *rekto:verso*, wat bewijst dat dit sleutelmoment van de fat acceptance movement nog steeds resoneert binnen de beweging van vandaag.²⁹ Verder was er tijdens de eerste golf nog niet veel literatuur over het onderwerp beschikbaar en waren er maar weinig activistische manifestaties in de begindagen van de fat acceptance movement.³⁰

2.2 Tweede golf

Cooper observeert in de jaren negentig een tweede golf die meer ideeën, opinies en literatuur met zich meebracht.³¹ Bepaalde thema's die reeds centraal stonden in de eerste golf, waaronder gebrekkige gezondheidszorg, werden in deze periode verder uitgewerkt. Niet enkel werd er meer wetenschappelijke theorie ontwikkeld met betrekking tot de connectie tussen dik zijn en gezondheid, ook in praktijk streefden fat activists steeds meer naar toegankelijke gezondheidszorg voor dikke mensen.³² In hun boek *Great Shape: The First Exercise Guide for Large Women* rijken Pat Lyons en Debby Burgard bijvoorbeeld bewegingsoefeningen aan voor dikke personen terwijl ze mee in acht nemen dat er verschillende mentale en sociale factoren zijn die hen verhinderen om sportieve activiteiten uit te voeren.³³ Op die manier ontwikkelden ze een toegankelijke praktijk door verder te bouwen op de nieuwe theorie die werd voortgebracht door fat activists. Naast de twee gevestigde organisaties begonnen tijdens deze periode kleinere collectieven zowel nationaal als internationaal te verschijnen. Hoewel de beweging zich globaal verder ontwikkelde, bleven de groepen in verschillende landen vrij geïsoleerd van elkaar. Het werd ook opgepikt in Nederland waar de Bond van Formaat werd opgericht.³⁴ Al deze acties zorgden ervoor dat dikke activisten steeds meer gehoord werden in de samenleving en dit leidde ertoe dat de kledingindustrie steeds meer plussize kleding begon te produceren.³⁵

²⁸ Judy Freespirit en Aldebaran, "fat liberation manifesto," *Off Our Backs* 9, no. 4 (november 1973): 18.

²⁹ Redactie rekto:verso, "Fat Liberation Manifesto (1973)," *Rekto:Verso*, 1 juni, 2022, 7.

³⁰ Cooper, "What's Fat Activism?," 9.

³¹ Ibid.

³² Ibid.

³³ Pat Lyons en Debby Burgard, *Great Shape: The First Exercise Guide for Large Women* (Westminster: Arbor House/W. Morrow, 1988).

³⁴ Cooper, "What's Fat Activism?," 11.

³⁵ Ibid., 12.

2.3 Derde golf

Sinds de jaren tweeduizend is het activisme steeds meer aanwezig binnen een alledaagse context en bevinden we ons volgens Cooper in de derde golf van de fat acceptance movement.³⁶ Zo krijgen we bijvoorbeeld bij het online shoppen niet meer enkel dunne modellen te zien, maar ook soms *plussize* modellen. Cooper vraagt zich echter af of dit effectief een overwinning is voor de fat acceptance movement of louter een kapitalistische overweging om een breder publiek te bereiken.³⁷ Ze gaat akkoord met Kathleen LeBesco's opvatting over de opkomst van *fat fashion* dat “there was no critical engagement with the politics of capitalism and globalisation inherent in that commercial growth, or of discourses around beauty and appearance, and that a liberation movement based on the ability to buy is resting on shaky ground”.³⁸

Net als bij vele andere bevrijdingsbewegingen zoals de *transgender rights movement* en de *disability rights movement*, kwam het academische veld en de theorie met betrekking tot fat liberation pas tot stand in een latere fase van de beweging.³⁹ Eén van de belangrijkste elementen van de derde golf is dan ook de opkomst van het gebied van Fat Studies, dat door de *Popular Culture Association* wordt gedefinieerd als “interdisciplinary, cross-disciplinary field of study that confronts and critiques cultural constraints against notions of ‘fatness’ and ‘the fat body’”.⁴⁰ Dit studiedomein biedt dus de juiste hulpmiddelen om te praten over de problemen die dikke mensen in hun dagelijkse leven ondervinden en het biedt mogelijkheden om hier iets aan te veranderen. In tegenstelling tot bijvoorbeeld medische academici die spreken over “obesitas” als een epidemie, hanteert Fat Studies geen biomedische aanpak om lichaamsgewicht te bestuderen, maar onderzoekt het op een interdisciplinaire manier hoe we rechtvaardiger kunnen omgaan met dikke lichamen.⁴¹ Deze discipline kijkt daarom met een sceptische blik naar “weight-related beliefs that are popular, powerful, and prejudicial”.⁴²

³⁶ Ibid., 14.

³⁷ Cooper, “What’s Fat Activism?,” 13.

³⁸ Ibid.

³⁹ Wann, “Foreword,” X.

⁴⁰ Lesleigh Owen, “Fat Studies,” Popular Culture Association, geraadpleegd op 10 januari, 2023, <https://pcaaca.org/area/fat-studies#:~:text=Fat%20Studies%20is%20an%20interdisciplinary,of%20fat%20acceptance%20or%20celebratio>

n.

⁴¹ Cooper, “What’s Fat Activism?,” 17.

⁴² Marilyn Wann, “Foreword,” X.

3. Intersectionaliteit binnen Fat Studies

Binnen Fat Studies wordt er vaak geopteerd voor een intersectionele aanpak, omdat “The institutional, interpersonal, and internalized oppression that fat people experience intersects with other types of oppression based on race, class, gender, ability, sexuality, and nation, among other social statuses”.⁴³ In de introductie van het academisch tijdschrift *Fat Studies* over *fat oppression* en intersectionaliteit stellen Ariane Prohaska and Jeannine A. Gailey dat het essentieel is om de raakvlakken tussen dikke identiteit en andere sociale identiteiten te bestuderen aangezien al deze ervaringen uniek zijn en dik zijn dus voor iedereen andere maatschappelijke implicaties heeft.⁴⁴ Hieronder zal ik kort twee voorbeelden van intersectionaliteit toelichten die relevant zijn bij het onderzoeken van theater binnen Fat Studies. Eerst zal ik uitweiden over het historisch verband tussen racisme en fat phobia, aangezien dit gekoppeld kan worden aan het gebruik van de *fatsuit* waar ik later in deze thesis nog op zal terugkomen. Daarna zal ik verduidelijken hoe fat acceptance en feminisme hand in hand gaan om te duiden waarom veel bronnen met betrekking tot Fat Studies geschreven zijn vanuit een feministisch perspectief. In deze thesis zal ik me beperken tot het behandelen van deze twee voorbeelden, maar het is van belang om op te merken dat ook andere studiedomeinen, waaronder queer theory en disability studies, relevant zijn binnen Fat Studies.

3.1 Fat phobia en racisme

Eén van de belangrijkste boeken met betrekking tot racisme en fat phobia is Sabrina Strings *Fearing the Black Body: The Racial Origins of Fat Phobia* waarin ze schrijft over de stigmatisering van voornamelijk dikke, Zwarte vrouwen en de wortels van deze ongelijkheid.⁴⁵ Volgens Strings zelf is haar boek “possibly the first historical study of fat phobia and thin fetishism in the West, with an emphasis on the intertwined racial, gender, and moral issues involved in their advancement”.⁴⁶ Strings is socioloog en toont met haar boek aan dat de huidige “obesitasepidemie” in de Verenigde Staten in werkelijkheid weinig te maken heeft met gezondheid, maar eerder een rechtvaardiging is voor het in stand houden

⁴³ Ariane Prohaska en Jeannine A. Gailey, “Theorizing fat oppression: Intersectional approaches and methodological innovations,” *Fat Studies* 8, no. 1 (oktober 2018): 5, DOI: 10.1080/21604851.2019.1534469.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Sabrina Strings, *Fearing the Black Body: The Racial Origins of Fat Phobia* (New York: NYU Press, 2019).

⁴⁶ Ibid., 13.

van sociale ongelijkheid.⁴⁷ Voor het *rekto:verso* artikel *Liever dood dan dik* ging Philsan Osman in gesprek met Sabrina Strings over onder meer de link tussen slavernij en fat phobia.⁴⁸ Strings stelt namelijk dat mensen in de achttiende eeuw werden ingedeeld in groepen op basis van uiterlijke kenmerken om slavernij te verantwoorden.⁴⁹ Deze opdeling was de oorsprong van vele stereotypen die tot op heden aanwezig zijn in onze samenleving zoals het vooroordeel dat mensen van Afrikaanse afkomst altijd dikke mensen zouden zijn “die houden van eten en seks”.⁵⁰ In de negentiende eeuw werden deze clichés alleen maar verder gezet aangezien de verlichtingsidealen zoals rationaliteit en beheerstheid tijdens deze periode de overhand namen binnen de Westerse samenleving. Strings noemt dit de ascetische esthetiek en zegt hierover dat “as eating and drinking less became evidence of refinement, so too did the thinner figures such behavior produced”.⁵¹

In een artikel over de link tussen taal en onderdrukking schrijft Merryl Njimegni dat “het dunne ideaal gepaard gaat met witte suprematie, validisme, en cissexisme, wat de sociale constructie van witheid centraliseert en in stand houdt”.⁵² Volgens deze ideologie vormen wit zijn en dun zijn dus samen het ideale lichaamsbeeld dat nagestreefd zou moeten worden. Bovendien stelt Njimegni dat het discours rond zowel dik zijn als Zwart zijn geworteld is in kolonisatie waardoor Zwarte mensen vaak dezelfde stereotypen als dikke mensen krijgen toegeschreven zoals luiheid en gulzigheid.⁵³ Doorheen de geschiedenis werden deze waarden voortdurend in contrast gesteld met de zogezegde rationaliteit en zelfbeheersing van de Westerse samenleving. Deze tegenstelling en de taal die we gebruiken om hierover te spreken, weerspiegelen volgens Njimegni de koloniale ideologie die de witte man als superieur acht en een negatief beeld van dikke en Zwarte mensen naar voren schuift.⁵⁴

De historische figuur Saartjie Baartman of de zogenaamde *Hottentot Venus* is een duidelijke illustratie van hoe de combinatie van vrouw, zwart en dik zijn in het verleden gestereotypeerd werd. Saartjie was een tot slaaf gemaakte vrouw die eind achttiende eeuw geboren werd in Zuid-Afrika en die werd meegenomen door de Schotse chirurg Alexander Dunlop naar Londen om haar daar tentoon te stellen.⁵⁵ Witte toeschouwers werden gelokt

⁴⁷ Ibid., 235.

⁴⁸ Philsan Osman, “Liever dood dan dik: interview met Sabrina Strings,” *Rekto:verso*, 10 juni, 2022, 10.

⁴⁹ Sabrina Strings, *Fearing the Black Body*, 203.

⁵⁰ Osman, “Liever dood dan dik.”

⁵¹ Strings, *Fearing the Black Body*, 111.

⁵² Merryl Njimegni, “Weg naar een bevrijding van het dikke Zwarte lichaam,” *Rekto:verso*, 1 juni 2022, 61.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Strings, *Fearing the Black Body: The Racial Origins of Fat Phobia*, 99.

door verhalen over haar omvang en meer specifiek “the size and shape of her buttocks”.⁵⁶ Bovendien werd ze aangespoord om het publiek te bestormen en de toeschouwers schrik aan te jagen.⁵⁷ Volgens Strings waren dit soort vertoningen voor het witte publiek een legitimatie om zwarte, dikke vrouwen te verachten.⁵⁸ Verder stelt Strings dat deze vertoningen “helped make fatness an intrinsically black, and implicitly off-putting, form of feminine embodiment in the European scientific and popular imagination”.⁵⁹ Het voorbeeld van Saartjie Baartman toont dus aan hoe cruciaal het is om een intersectionele aanpak te hanteren bij het bestuderen van dikke identiteiten.

3.2 Fat acceptance en feminisme

Verschillende auteurs waaronder Esther Rothblum, Janna Fikkan en Abigail Saguy zijn het erover eens dat fat phobia ook onlosmakelijk verbonden is met gender.⁶⁰ Twee van de belangrijkste bronnen die ik in deze thesis zal aanwenden, namelijk Jennifer-Scott Mobleys *Female Bodies on the American Stage* en Petra Kuppers’ *Fatties on Stage: Feminist Performances*, spitsen zich dan ook specifiek toe op het vrouwelijke, dikke lichaam. Mobley betoogt in dit boek dat “Much feminist theory has posited that contemporary weight standards are just another mechanism in the patriarchal machine to undermine women’s power and independence”.⁶¹ Bovendien concludeert Saguy in haar artikel *Why fat is a feminist issue* dat hoewel feminisme al uitgebreid onderzoek deed naar hoe gender hand in hand gaat met andere vormen van ongelijkheid, onderdrukking op basis van gewicht vaak nog onderbelicht blijft.⁶² Daarom is het dus nuttig om net zoals Mobley en Kuppers met een feministische lens naar dikke performances te kijken.

In haar artikel *Placing Fat Women on Center Stage* bekritiseert JuliaGrace Jester het feit dat “Fat women are still vilified and mocked in popular culture and theatre, most often used as a source of humor or farce”.⁶³ Het gebrek aan positieve en realistische representaties van dikke vrouwen is volgens haar te wijten aan het feit dat theater wordt voortgebracht door

⁵⁶ Ibid., 100.

⁵⁷ Osman, “Liever dood dan dik.”

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Strings, *Fearing the Black Body*, 98.

⁶⁰ Abigail Saguy, “Why Fat is a Feminist Issue,” *Sex Roles* 66 (oktober 2011): 600, DOI: 10.1007/s11199-011-0084-4.

⁶¹ Mobley, *Female Bodies*, 6.

⁶² Ibid., 605.

⁶³ JuliaGrace Jester, “Placing Fat Women on Center Stage,” in *The Fat Studies Reader*, ed. Esther Rothblum en Sondra Solovay (New York: New York University Press, 2009), 252.

de *male gaze*.⁶⁴ Aangezien dikke vrouwen niet binnen de patriarchale verwachtingspatronen van aantrekkelijkheid passen, krijgen ze dus enkel “the roles of the old, the ugly, or the comical”.⁶⁵ Jester gelooft echter dat deze afwijzing van het schoonheidsideaal door dikke vrouwen juist erkend zou moeten worden als verzet.⁶⁶ Om dit te staven, verwijst ze naar Kathleen LeBesco’s gebruik van de term *revolting*. LeBesco schrijft in haar artikel *Queering Fat Bodies/Politics* dat dikke lichamen vaak als *revolting* worden beschouwd in de betekenis dat “they are agents of abhorrence and disgust”.⁶⁷ Zij pleit er echter voor om dit begrip te interpreteren als een manier om te protesteren en de heersende schoonheidsidealen af te wijzen zodat “corpulence carries a whole new weight as a subversive cultural practice that calls into question received notions about health, beauty, and nature”.⁶⁸ Auteurs als Jester en LeBesco zetten dus aan tot een transformatie van het dikke, vrouwelijke lichaam richting de tweede interpretatie van het begrip *revolting*.

4. Problematiek met betrekking tot de representatie van het dikke lichaam

4.1 Stereotypen

De gastredacteuren van het *rekto:verso* magazine over dik zijn, beginnen het nummer met het aankaarten van enkele vaak voorkomende vooroordelen: “Dikke mensen zijn lui en lelijk. Dikke mensen zijn nooit de protagonist en altijd *the butt of the joke*”.⁶⁹ Ook acteur Jelmer Verheij merkt dat hij bij audities vaak een personage moet spelen dat grappig of zielig is en liefst zelfs een combinatie van beide.⁷⁰ Deze heersende verwachtingspatronen worden volgens fat activist en regisseur Maggie Rogers vaak bevestigd door de rollen die dikke performers aangeboden krijgen “because as a fat girl you only play grandmas or other ‘undesirable’ characters”.⁷¹ Andrew Van Ostade behandelt deze problematiek uitgebreid in zijn artikel *Fat on Film: dik gebuisd* want “Dikke acteurs krijgen te weinig veelzijdige,

⁶⁴ Ibid., 249.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ibid., 250.

⁶⁷ LeBesco, “Queering Fat Bodies/ Politics,” 75.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Philsan Osman, Nima Jebelli en Andrew Van Ostade, “Tegengewicht,” *Rekto:Verso*, 2 juni, 2022, 3.

⁷⁰ Jelmer Verheij, interview, 24 april, 2023.

⁷¹ Maggie Rogers, “All Sizes Fit All: the Case for Normalizing Fatness Onstage,” *American Theatre*, 16 januari, 2018, <https://www.americantheatre.org/2018/01/16/all-sizes-fit-all-the-case-for-normalizing-fatness-onstage/>.

complexe rollen en worden te vaak opgevoerd als ‘tropes’ of clichés”.⁷² In het interview vertelde hij dat hij zelf als acteur vaak voor dezelfde soort rol wordt gecast, namelijk *The Socially Awkward Guy*.⁷³ Hoewel hij zelf fat activist is, voegde hij hieraan toe dat hij waarschijnlijk niet voor de rest van zijn carrière enkel dik activistische rollen zal kunnen spelen aangezien hij een inkomen nodig heeft om van te leven. Bovendien gelooft hij dat niet-activistische rollen hem ook meer agency kunnen geven waardoor meer mensen naar hem zouden luisteren wanneer hij zelf een fat activist voorstelling zou maken in de toekomst.⁷⁴ Ook Verheij stelt dat het van belang is om clichés te doorbreken, maar die mogelijkheid is er niet altijd wanneer een acteur werk wil vinden.⁷⁵

In haar artikel *Fatties on Stage: Feminist Performances* bespreekt Petra Kupperts een vooroordeel dat vaak verbonden wordt aan het dikke lichaam, namelijk dat “a large body is always already arrested—the spoken word, the performance, the gesture all become sucked into the sign of excessiveness that fat connotes”.⁷⁶ De connotatie die het dikke lichaam in onze culturele woordenschat volgens Kupperts met zich meebrengt is dus het gebrek aan zelfbeheersing waardoor iedere communicatie van de dikke performer wordt overschaduwd. Door de veronderstelde afwezigheid van controle over het lichaam, wordt het dikke lichaam geassocieerd met “sexual voraciousness, stupidity, and helplessness”.⁷⁷ Dit heeft tot gevolg dat de toeschouwer de performance en de lichamen van de performers ook op deze manier zal lezen want “Their size is already performance, prior to any staging of it”.⁷⁸ Kupperts stelt verder dat als het dikke lichaam en de connotaties die het met zich meebrengt niet besproken worden, het gevaar bestaat dat stereotypen zoals het gebrek aan zelfbeheersing nog versterkt worden.⁷⁹

4.2 Fatsuits en andere kostuums

Een veruiterlijking van bovengenoemde stereotypen met betrekking tot het dikke lichaam is het fenomeen van de fatsuit, die door Edith Cassiers in *rekto:verso* wordt

⁷² Andrew Van Ostade, “Fat on Film: dik gebuisd,” *Rekto: Verso*, 1 juni, 2022, 78.

⁷³ Van Ostade, interview.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Verheij, interview.

⁷⁶ Petra Kupperts, “Fatties on Stage: Feminist Performances,” in *Bodies out of Bounds: Fatness and Transgression*, ed. Jana Evans Braziel en Kathleen LeBesco (California: University of California Press, 2001), 278.

⁷⁷ Ibid., 280.

⁷⁸ Ibid., 278.

⁷⁹ Ibid., 277.

omschreven als “een set van kostuums en/of protheses die de drager dik(ke) doet lijken”.⁸⁰ Er zijn talloze voorbeelden van fatsuits in televisie en film zoals Courteney Cox als Fat Monica in de serie *Friends* en recent ook in Darren Aronofsky’s film *The Whale*. In beide gevallen wordt de fatsuit ingezet om dik zijn te representeren als iets dat geminacht en vermeden zou moeten worden. In het voorbeeld van *Friends* wordt dik zijn niet enkel afgebeeld als iets om op neer te kijken, maar ook als iets komisch zoals ook in vele andere sitcoms waaronder *How I Met Your Mother* en *New Girl*. Cassiers stelt dat de fatsuit als theaterkostuum reeds in de klassieke oudheid en in de middeleeuwen gebruikt werd voor komische doeleinden. Het maakte bovendien ook deel uit van William Shakespeares *Henry IV* en *The Merry Wives of Windsor* om de slechtheid van zijn personage Sir John Falstaff te benadrukken.⁸¹ Hoewel het gebruik van fatsuits in theater vandaag de dag geringer is, illustreren het soort rollen waarvoor men een fatsuit gebruikt wel dat dit kostuum een fysieke representatie is van de vooroordelen rond dik zijn, namelijk dat het iets komisch of iets verachtelijk is. Een voorbeeld uit het amateurtoneel is de bewerking van Nicky Silvers *Food Chain* door Theater Clan uit Lier. Voor deze komische voorstelling ontwierp kostuumontwerpster Elif Korkmaz een fatsuit voor het personage van Otto Woodnick. In een artikel voor *Het Nieuwsblad* vertelt regisseur Vanessa Van Goethem het volgende: “De auteur van het stuk raadt aan dat de acteur die Otto speelt een fatsuit draagt, omdat het publiek anders niet met hem durft lachen”.⁸² Op deze manier bevestigt hun gebruik van de fatsuit dus de opvatting dat dik zijn iets bespottelijk is en ze zijn zich er bovendien van bewust dat dit kostuum bevorderlijk is om het publiek te laten lachen.

Een andere vaak voorkomende toepassing van de fatsuit is voor make-overdoeleinden waarbij de dunne acteur of actrice met fatsuit het voorbeeld van een transformatie vormt.⁸³ In haar artikel *Seeing Through the Layers* schrijft Katharina R. Mendoza dan ook dat “The point is not so much to create an authentic-looking fat person, but to create the convincing illusion of weight loss or weight gain; whatever happiness a fat character may have is always already contingent on the presence of her corresponding thinner self”.⁸⁴ Cassiers beweert dat de fatsuit op deze manier het dikke lichaam bespot en thin

⁸⁰ Edith Cassiers, “Dik spelen. Podium, politiek en problematiek van de fatsuit,” *Rekto:verso*, 1 juni, 2022, 29.

⁸¹ Ibid.

⁸² Chris Van Rompaey, “Het Geheim van Een Goed Fatsuit? Er Veel Liefde En Vreugde Insteken,” *Het Nieuwsblad*, 28 november, 2018, <https://tinyurl.com/236vsxnd>.

⁸³ Ibid., 30.

⁸⁴ Katharina R. Mendoza, “Seeing Through the Layers: Fat Suits and Thin Bodies in *The Nutty Professor* and *Shallow Hal*,” in *The Fat Studies Reader*, ed. Esther Rothblum and Sondra Solovay (New York: New York University Press, 2009), 287.

privilege en fat phobia aanmoedigt.⁸⁵ Bovendien heeft het frequente gebruik van de fatsuit negatieve gevolgen voor dikke performers, want ze “bevorderen het uitsluiten van dikke performers” en “verkleinen daarenboven het beperkte aantal rollen voor niet-dunne acteurs”.⁸⁶

Verder benadrukt de fatsuit ook vaak een racistisch narratief volgens Cassiers.⁸⁷ Ze schrijft in *rekto:verso* dat “Zwarte mannen worden ‘ontmannelijk’ (en dus minder bedreigend gemaakt, in de ogen van de westerse samenleving) door ze bespottelijk (en) dik te maken”.⁸⁸ Meer specifiek wordt de fatsuit vaak ingezet zodat dikke, zwarte vrouwen gespeeld kunnen worden door dunne, zwarte mannen.⁸⁹ Volgens Cassiers leidt dit ertoe dat dikke, zwarte vrouwen vaak worden afgebeeld als “onbeschaafd en onaantrekkelijk, stereotypen waar zwarte vrouwen nog elke dag tegen moeten vechten”.⁹⁰ In haar essay *Situating Fat Suits: Blackface, Drag and the Politics of Performance* brengt ook Kathleen LeBesco fat phobia in verband met racisme door de fatsuit te situeren ten opzichte van *blackface* performances.⁹¹ Ze concludeert dat de machtsverhoudingen bij beide performancepraktijken gelijkaardig zijn aangezien de macht van beide groepen wordt ingeperkt door ze te imiteren.⁹² Ze voegt hieraan toe dat “It is when they begin to enact the performances themselves that they win more advantageous positioning in fields of power”.⁹³ In plaats van de onderdrukking van beide bevolkingsgroepen te ridiculiseren door middel van incorrecte imitatie, zouden ze dus zelf meer agency moeten krijgen om hun eigen visie te performen.

Het gebruik van de fatsuit is niet enkel te vergelijken met *blackface* performances, maar ook met andere ontmenselijkende praktijken zoals zogenaamde *freakshows*.⁹⁴ Volgens Cassiers is de dialectiek tussen dreiging en aantrekkingskracht terug te vinden in zowel de freakshowcontext als bij het inzetten van fat suits om het dikke lichaam te representeren.⁹⁵ Hoewel deze dynamiek naar voren komt bij de representatie van verschillende minderheidsgroepen, vindt LeBesco het neppe dikke lichaam interessant omwille van “its

⁸⁵ Cassiers, “Dik spelen,” 33.

⁸⁶ Ibid., 34.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid., 35.

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Kathleen LeBesco, “Situating fat suits: Blackface, drag, and the politics of performance,” *Women & Performance: a journal of feminist theory* 15, no. 2 (juni 2008): 231, DOI: 10.1080/07407700508571513.

⁹² Ibid., 234.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Cassiers, “Dik spelen,” 35.

⁹⁵ Ibid.

potential, literalized by the fat suit, to become the thin body that it opposes and threatens”.⁹⁶ Het lichaam dat als aantrekkelijk wordt beschouwd is dus nog steeds aanwezig onder het prothetisch kostuum wat aantoont dat enkel normatieve lichamen het privilege hebben om die grens op te zoeken.⁹⁷ Om een oplossing te bieden verwijst Edith Cassiers naar Petra Kuppers die aanmoedigt om “de cultureel geconstrueerde betekenis die het dikke lichaam wordt opgelegd te doorbreken, zonder de aanwezigheid (presence) ervan op het podium te ontkennen”.⁹⁸

Volgens Cassiers is het bovendien financieel en tijdsgewijs voordeliger om een dikke performer te casten in plaats van een dunne acteur in een fatsuit te hijsen.⁹⁹ Wanneer er echter wel een dik persoon gecast wordt, doen er zich nog andere problemen voor wat betreft kostumering want “veel dikke performers moeten hun eigen kleding gebruiken, omdat de kostuumafdeling geen grote maten koopt/maakt”.¹⁰⁰ Andrew Van Ostade bevestigde dit en getuigde dat kostuumontwerpers er vaak niet op voorbereid zijn om een kostuum te maken voor een dik persoon waardoor de kostuums uiteindelijk niet goed meewerken en uit elkaar vallen.¹⁰¹ Ook Jennifer- Scott Mobley merkt dat kostuumontwerpers nog niet goed weten hoe ze met dikke lichamen moeten omgaan en ze geeft het voorbeeld van een kostuumontwerpster die haar vertelde dat “as a costumer, she could no longer costume her actresses in stock garments because they were too fat”.¹⁰² Recent werd Van Ostade echter gevraagd als model door de afdeling Kostuumontwerp aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen en hij hoopt dan ook dat de studenten deze ervaring zullen meenemen in hun toekomstige jobs.¹⁰³

Er zijn dus verschillende redenen waarom het gebruik van fatsuits problematisch is en waarom we in de plaats daarvan meer mogelijkheden zouden moeten creëren voor dikke acteurs. Hoewel fatsuits vandaag de dag voornamelijk terug te vinden zijn in films en televisie, heeft dit ook een impact op theater aangezien ze een uiting zijn van stereotypen die vaak geconnecteerd worden aan het dikke lichaam. Door dik zijn met behulp van een fatsuit telkens af te beelden als iets komisch of iets afzichtelijk wordt het namelijk ook moeilijker om echte dikke lichamen op het podium au sérieux te nemen. Daarom is het cruciaal om de

⁹⁶ LeBesco, “Situating fat suits,” 284.

⁹⁷ Cassiers, “Dik spelen,” 36.

⁹⁸ Ibid., 37.

⁹⁹ Cassiers, “Dik spelen,” 37.

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ Van Ostade, interview.

¹⁰² Mobley, *Female Bodies*, 164.

¹⁰³ Interview andrew

verhalen van dikke personen te laten vertellen door dikke acteurs die deze ervaring accurater kunnen belichamen. Bovendien zou het bevorderlijk zijn dat kostuumontwerpers een inspanning doen om betere kostuums te maken voor dikke acteurs in plaats van hun tijd te besteden aan het ontwerpen van ingewikkelde fatsuits voor dunne acteurs.

4.3 Transformatief potentieel van live performance

De heersende schoonheidsidealen die worden verdergezet door het bevestigen van stereotypen en het gebruiken fatsuits kunnen door middel van live performance ook in vraag gesteld worden. Theater kan volgens Mobley namelijk ingaan tegen “the favored cultural aesthetic of beauty as represented by extremely slender white women”.¹⁰⁴ Ze schrijft hierover het volgende:

on one hand, theatre is arguably the least guilty of all popular entertainment in rigidly adhering to this aesthetic, but on the other, it is a powerful place to interrogate this phenomenon because of the nature of live performance where spectators are in the presence of live bodies.¹⁰⁵

Theater heeft dus het potentieel om de heersende verwachtingspatronen rond dik zijn te betwisten aangezien toeschouwers op een andere manier geconfronteerd worden met het dikke lichaam dan bijvoorbeeld in film of televisie. Het lichaam is namelijk aanwezig in dezelfde ruimte als de toeschouwer waardoor er een grotere drempel ontstaat om dit lichaam te objectiveren in tegenstelling tot wanneer het lichaam louter te zien is op een scherm. Op die manier heeft theater het potentieel om meer complexe, dikke persoonlijkheden te representeren op het podium. In een artikel van de *Gazet van Antwerpen* wordt dit beaamd door actrice Marjan De Schutter: “Qua televisiewerk word ik inderdaad nog veel getypecast. In het theater ervaar ik dat veel minder”.¹⁰⁶ Ook Andrew Van Ostade ervaart meer vrijheid in theater aangezien hij hier meer diverse rollen mag spelen in plaats van uitsluitend de typische *Socially Awkward Guy*.¹⁰⁷ In de voorstelling *Bruegel* van Lisaboa Houbrechts vertolkt Van Ostade bijvoorbeeld de rol van Pieter Bruegel hoewel deze twee weinig gemeenschappelijke uiterlijke kenmerken vertonen. Van Ostade gelooft dat de discrepantie tussen het uiterlijk van Bruegel en dat van zichzelf hevig bediscussieerd zou worden als het over een televisieserie ging, terwijl geen enkele recensie over het theaterstuk in vraag stelde waarom Bruegel door

¹⁰⁴ Mobley, *Female Bodies*, 2.

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Kristin Matthyssen, “Maak kennis met Marjan De Schutter, Indina uit ‘Albatros’,” *Gazet van Antwerpen*, 20 februari, 2021, <https://tinyurl.com/yr35rr6f>.

¹⁰⁷ Van Ostade, interview.

een dikke acteur gespeeld werd.¹⁰⁸ Voor Van Ostade was dit een bevrijdende ervaring, omdat het eens niet over zijn lichaam ging.

Aangezien live theater de mogelijkheid biedt om een meer complex beeld te schetsen van dikke personen, is het cruciaal dat het zich inzet om gebruikelijke vooroordelen ook actief tegen te gaan. De kracht van live performance om dit te verwezenlijken, ligt volgens Mobley in de live aanwezigheid van het lichaam waardoor de toeschouwer verplicht wordt om de confrontatie met het dikke lichaam aan te gaan.¹⁰⁹ Anne Mefferts voorstelling *If only my belly was made of gold* illustreert het transformatieve potentieel van live performance. De voorstelling begint met de vijf performers die statisch op het podium staan terwijl hun buik bedekt is door zwarte kledij. We zijn het gewoon om op deze manier naar de dikke buik te kijken, namelijk als een verborgen lichaamsdeel waarover bij veel mensen schaamte heerst. Terwijl de performers statisch op het podium staan klinkt er een voice-over die ingesproken werd door de ouders van de performers, waaruit blijkt dat ook bij hen nog veel vooroordelen over het dikke lichaam bestaan. Een van de ouders zegt bijvoorbeeld dat hij nooit zou afstappen op iemand die “overgewicht” heeft. Daarna ontbloten de performers hun buik en wordt het publiek dus uitgenodigd om voor langere tijd naar de dikke buiken te kijken. Met hun buik ontbloot vormen ze verschillende formaties waardoor de buik transformeert van een statisch, verborgen lichaamsdeel naar een dynamisch kunstwerk. Het ondersteunen van elkaars buiken toont een aanraking tussen verschillende lichamen die niet vaak getoond wordt en dit creëert een gevoel van acceptatie tussen de performers. Het effect van zo lang te kijken naar ontblote buiken wordt in een aankondiging van de voorstelling omschreven als volgt:

De dikke buiken van de 5 performers transformeren in het tweede deel van de voorstelling van omstreden extra-vet-opslagen naar kunstobjecten, dynamische lappen vel en muziekinstrumenten. Naar opslagplekken vol pluis en emotionele apparaten.¹¹⁰

In een interview over de voorstelling beweerde Anne Meffert dat theatermakers vaak worden beïnvloed door het huidige kapitalistische systeem waardoor ze geloven dat bepaalde lichaamstypes mooier zijn dan andere.¹¹¹ Meffert gelooft echter dat alles waar men aandacht aan geeft mooier wordt, dus probeert ze met haar voorstelling de dikke buik meer acceptabel

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Mobley, *Female Bodies*, 2.

¹¹⁰ “Anne Meffert: If only my belly was made of gold,” Via Zuid, geraadpleegd op 30 maart, 2023, <https://www.viazuid.com/agenda/anne-meffert-if-only-my-belly-was-made-of-gold-7/?fbclid=IwAR11ZbgH95mhwjNxBRG89iJ8ctxdO4l1iurOa8me64pzWzwunmZQscxUfLY>.

¹¹¹ Anne Meffert, “If Only My Belly Was Made of Gold by Anne Meffert,” interview door Jessie Beurskens. *Fashionclash Festival Maastricht*, 17 maart, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=R3LAjG-bGBI&t=26s>.

te maken door het publiek de kans te geven om er lang naar te kijken.¹¹² In het volgende hoofdstuk zal ik verder ingaan op het transformatieve potentieel van theater door te onderzoeken welke concrete strategieën kunnen bijdragen tot een betere representatie van dikke lichamen in theater.

5. Naar positieve representatie

5.1 Fat Dramaturgy

Om de heersende verwachtingspatronen over dik zijn in theater te doorbreken, introduceerde Jennifer- Scott Mobley de term Fat Dramaturgy die ze definieert als:

a collection of writing that seeks to develop a theoretical framework through which to create and understand fat in performance as well as provide inspiration to performing artists with practical examples of how theatre can disrupt stereotypically negative social narratives around fat subjectivity through performance.¹¹³

Fat Dramaturgy is dus een verzameling van strategieën en praktijken die ingezet kunnen worden om de representatie van dikke lichamen op het podium te analyseren en te bevorderen. Bovendien stelt Mobley dat dit soort dramaturgie het activistische karakter van het performatieve dikke lichaam benadrukt.¹¹⁴ Dit betekent dat de dramaturg diepgewortelde narratieven rond dikke identiteit kan bijstellen door Fat Dramaturgy toe te passen. Ze stelt namelijk dat “dramaturgs are charged with shepherding theatre for each generation, preserving history while blazing trails for new forms and functions of theatre in an ever-changing society”.¹¹⁵ Op die manier kan Fat Dramaturgy dus een opening bieden voor nieuwe vormen en functies van theater die een meer positieve representatie van het dikke lichaam voorop stellen.

Het doel van Fat Dramaturgy is om in te gaan tegen “fat behavior as a dramaturgical strategy” dat Mobley beschreef in haar eerder boek *Female Bodies on the American Stage*.¹¹⁶ Met de term *fat behavior* verwijst ze naar stereotiepe eigenschappen en gedragingen die in het Westen in verband worden gebracht met het dikke lichaam zoals het vooroordeel dat dikke vrouwen geen zelfbeheersing zouden hebben.¹¹⁷ In haar boek *The ‘Fat’ Female Body*

¹¹² Ibid.

¹¹³ Mobley, “Toward a Fat Dramaturgy,” 214.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Ibid., 214.

¹¹⁶ Mobley, *Female Bodies*, 6.

¹¹⁷ Ibid., 64.

stelt Samantha Murray dat dikke vrouwen vaak worden gezien als ongezond, lui en minder intelligent dan niet-dikke vrouwen.¹¹⁸ Dit zijn volgens haar allemaal voorbeelden van “cultural meanings that we have come to attach, for the most part, preconsciously, to ‘fat’ bodies (and most interestingly to me, the bodies of so-called ‘fat’ women) in Western societies”.¹¹⁹ De culturele betekenissen die vasthangen aan bepaalde lichaamstypes zorgen er op die manier voor dat sommige lichamen als normaal worden beschouwd en andere als afwijkend van de norm.¹²⁰ Door personages op te voeren die fat behavior belichamen, worden de negatieve vooroordelen die expliciet verbonden zijn aan het dikke lichaam bevestigd en verdergezet. Fat Dramaturgy wil dus tegengaan dat fat behavior wordt ingezet als “a means to develop character as well as a dramaturgical strategy for forwarding the plot”.¹²¹

Om het belang van positieve representatie te benadrukken, verwijst Mobley in *Female Bodies* naar het essay *Performance, Utopia and the ‘Utopian Performative’* waarin Jill Dolan stelt dat “theatre can move us toward understanding the possibility of something better, can train our imaginations, inspire our dreams and fuel our desires in ways that might lead to incremental cultural change”.¹²² Ook Andrew Van Ostade gelooft dat dit het doel is van theater, namelijk om “een andere wereld aan te bieden en de juiste vragen te stellen”.¹²³ Aangezien theater dus het vermogen heeft om culturele narratieven te hervormen, is het volgens Mobley noodzakelijk om de representatie van het dikke lichaam op het podium te herzien.¹²⁴ Ze streeft namelijk naar meer diversiteit wat betreft lichaamstypes op het podium zodat toeschouwers de kans krijgen om meer diverse verhalen te leren kennen die voorbij gaan aan de narratieven die doorgaans verbonden worden aan dikke lichamen. Ze beschouwt live theater dan ook als het ideale medium “in which we can investigate fat and model a utopian world of body diversity”.¹²⁵ Mobley’s opvattingen handelen voornamelijk over de context van *theatrical realism* en ze beschouwt Dolans essay dus als een aanknopingspunt om te herzien welke lichamen in het theater als realistisch worden gezien.¹²⁶

Bovendien verwijst Mobley naar Anthony Kubiaks idee dat “theater as a phenomenon represents a historically situated critical feedback loop that moves from play to culture to

¹¹⁸ Samantha Murray, *The ‘Fat’ Female Body* (Londen: Palgrave Macmillan, 2008), 14.

¹¹⁹ Ibid., 13.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Mobley, “Toward a Fat Dramaturgy,” 215.

¹²² Jill Dolan, “Performance, Utopia, and the ‘Utopian Performative,’” *Theatre Journal* 53, no. 3 (oktober 2001): 460, <https://doi.org/10.1353/tj.2001.0068>.

¹²³ Van Ostade, interview.

¹²⁴ Mobley, “Toward a Fat Dramaturgy,” 215.

¹²⁵ Mobley, *Female Bodies*, 185.

¹²⁶ Mobley, *Female Bodies*, 185.

unconscious subject and back again”.¹²⁷ Mobley stelt namelijk dat deze feedbackloop doorbroken zou moeten worden door te herzien wat er in theater als realistisch of geloofwaardig beschouwd wordt.¹²⁸ Ze geeft hierbij het voorbeeld van het traditionele *boy meets girl* verhaal en stelt dat het publiek dit minder snel als realistisch zou aannemen als de vrouwelijke geliefde gespeeld zou worden door een dikke actrice.¹²⁹ Ook Andrew Van Ostade vertelde in een interview dat hij zelden of nooit een rol mag spelen waarbij hij een partner heeft, maar recent kreeg hij te horen dat hij bij zijn volgende project een powerkoppel zal moeten spelen.¹³⁰ Hoewel hij in het echte leven een partner heeft, vindt hij het moeilijk om bij deze rol sterk in zijn schoenen te staan aangezien hij het niet gewoon is om in de fictieve wereld een sterke relatie te hebben.¹³¹ Mobley stelt dan ook dat “Even though “normal-” sized men fall in love with size sixteen women all the time in real life, a play that represented this would become another kind of story”.¹³² Door een dikke acteur als Van Ostade toch dit soort rollen te geven wordt de culturele feedback loop doorbroken en zoals hij zelf vertelt: “Als het publiek dit ziet in een fictieve wereld, dan gaan ze er meer voor openstaan dat dit in de non-fictiewereld wel bestaat”.¹³³

5.2 Body-blind casting en toegankelijkheid

Aan het einde van *Female Bodies* doet Mobley een concreet voorstel om meer *body-blind* te casten want dit “avoids stereotyping and typecasting performers’ bodies by considering all body sizes and abilities for all roles”.¹³⁴ Door de toepassing van body-blind casting kunnen heersende maatschappelijke opvattingen ondermijnd worden zodat dikke lichamen op een innovatieve manier geïnterpreteerd kunnen worden.¹³⁵ Zo zou het vernieuwend zijn om een dik personage een gelaagde persoonlijkheid te geven om de eenduidige stereotypen rond dik zijn in vraag te stellen. Op die manier kunnen dikke acteurs bijvoorbeeld ook gecast worden als romantisch begeerlijke personages in plaats van het vastgeroeste beeld te bevestigen dat dikke personen afstotelijk zijn en dus geen liefde kunnen

¹²⁷ Anthony Kubiak, *Agitated States: Performance in the American Theater of Cruelty* (Michigan: University of Michigan Press, 2002), 20.

¹²⁸ Mobley, *Female Bodies*, 180- 181.

¹²⁹ Ibid., 181.

¹³⁰ Van Ostade, interview.

¹³¹ Ibid.

¹³² Mobley, *Female Bodies*, 181.

¹³³ Van Ostade, interview.

¹³⁴ Mobley, “Toward a Fat Dramaturgy,” 215.

¹³⁵ Mobley, *Female Bodies*, 184.

vinden. Mobley verwijst bovendien naar Maggie Rogers om te stellen dat “not only do stereotyping and other discriminatory theatre casting practices impact fat performers, but these practices rob a diverse audience of the opportunity to see themselves and the world in which they live reflected in the theatre”.¹³⁶ Body-blind casting zou dus voordelig zijn voor zowel dikke performers als voor het publiek dat zichzelf gerepresenteerd wil zien op het podium. In haar artikel *All Sizes Fit All: The Case for Normalizing Fatness Onstage* schrijft Rogers bijvoorbeeld het volgende: “I am the five-year-old girl in the audience who searched for anyone onstage who looked like me in terms of size”.¹³⁷

Ook Jelmer Verheij gelooft dat deze praktijk kan leiden tot het doorbreken van stereotypen en het zichtbaar maken van dikke lichamen, omdat er op die manier minder in hokjes wordt gedacht bij het casten.¹³⁸ Tijdens het interview stelde hij dat wanneer men gaat casten afgaande op wie de rol het beste speelt in plaats van op uiterlijk, dat dit automatisch zal leiden tot meer innovatie op vlak van dramaturgie.¹³⁹ Theaterartiest Jeff Bouthiette beaamt dit en stelt dat “If we as creative artists decide that representing a full spectrum of bodies on stage is a priority, then our imaginations will start to generate exciting solutions to the “problem” of those bodies’ physical limitations”.¹⁴⁰ In plaats van dat de regisseur bijvoorbeeld op voorhand een dunne, witte actrice in gedachte heeft voor een bepaalde rol, zou het casten van een dikke actrice van kleur een nieuw narratief teweeg kunnen brengen.¹⁴¹ Dit is in overeenstemming met Maggie Rogers die stelt dat “it is about deepening storytelling to encompass the whole of the American experience”.¹⁴² Hoewel Rogers zich beperkt tot de Amerikaanse leefervaring, zou body-blind casting volgens Verheij dus ook in Vlaanderen en Nederland een grote meerwaarde kunnen zijn voor de representatie van dikke lichamen op het podium aangezien diverse lichamen unieke verhalen kunnen vertellen.¹⁴³

Een ander belangrijk element dat de theaterervaring van dikke toeschouwers kan verbeteren volgens Andrew Van Ostade is het toegankelijk maken van theaterzalen.¹⁴⁴ Recent verscheen in *The Guardian* een artikel van de Deense comedian Sofie Hagen over wat theaterzalen kunnen doen om de toegankelijkheid voor dikke toeschouwers te

¹³⁶ Mobley, “Toward a Fat Dramaturgy,” 216.

¹³⁷ Rogers, “All Sizes Fit All”.

¹³⁸ Verheij, interview.

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ “Towards a Fat Theatre. Reimagining Bodies Onstage,” Howlround Theatre Commons, 26 oktober, 2020, <https://howlround.com/towards-fat-theatre>.

¹⁴¹ Verheij, interview.

¹⁴² Rogers, “All Sizes Fit All”.

¹⁴³ Verheij, interview.

¹⁴⁴ Van Ostade, interview.

optimaliseren.¹⁴⁵ In dit artikel schrijft Hagen dat die voorafgaand aan een voorstelling telkens de zaal moet bellen om te vragen of die in de stoelen past en daarom doet die drie concrete voorstellen zodat dit vermeden kan worden. Ten eerste stelt die voor dat evenementenzalen de afmetingen van de stoelen ter beschikking stellen op hun website onder de sectie *toegankelijkheid*. De informatie die hierbij vermeld zou moeten worden is de breedte, diepte, of er armsteunen zijn, of de stoelen alleen staan of met andere stoelen verbonden zijn, of er een gewichtslimiet is en hoe er meer toegankelijke stoelen kunnen aangevraagd worden indien die beschikbaar zijn.¹⁴⁶ Bovendien kunnen zalen alternatieve zitplaatsen voorzien die kunnen worden aangevraagd op voorhand via mail of ter plekke bij het personeel. Het is echter ook van belang om op voorhand te vermelden als er geen alternatief beschikbaar is. Tot slot stelt Hagen dat het personeel op de hoogte moet zijn van de toegankelijkheid zodat ze de vragen van bezoekers kunnen beantwoorden.¹⁴⁷

6. Vlaanderen en Nederland

6.1 Stand van zaken

Behalve het *rekto:verso* nummer over dik zijn, zijn er weinig bronnen om naar terug te grijpen als het aankomt op Fat Studies in Vlaanderen of Nederland. In haar artikel *Maybe It Should Be Called Fat American Studies* bespreekt Charlotte Cooper hoe het komt dat het domein van Fat Studies voornamelijk beperkt blijft tot de Verenigde Staten en welke gevolgen dit met zich meebrengt.¹⁴⁸ Ze neemt een interculturele positie in en bekritiseert het feit dat fat activists buiten de Verenigde Staten te weinig met elkaar in contact staan waardoor de kennis van Fat Studies te weinig uitbreidt in andere landen.¹⁴⁹ De oorzaak hiervoor is volgens haar dat dik zijn als iets typisch Amerikaans wordt beschouwd, dus de intellectuele en activistische reactie is vanzelfsprekend ook hier gesitueerd.¹⁵⁰ Bovendien beweert ze dat activistische bewegingen als de NAAFA niet opereren buiten de Verenigde

¹⁴⁵ Sofie Hagen, “Here’s what venues can do to become fat-friendly spaces – and spare a lot of pain,” *The Guardian*, 18 juli, 2023, <https://www.theguardian.com/stage/2023/jul/18/heres-what-venues-can-do-to-become-fat-friendly-spaces>.

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Cooper, “Maybe It Should Be Called Fat American Studies,” 327.

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Ibid., 328.

Staten en ook weinig internationale bekendheid hebben.¹⁵¹ Dit is problematisch voor de toekomst van de activistische beweging en de academische discipline want “The lack of a multicultural perspective means that Fat Studies currently replicates and supports U.S. imperialism and reiterates tired models of western cultural dominance”.¹⁵² Daarom is het dus cruciaal om Fat Studies ook te ontwikkelen vanuit een Belgische context zodat de ervaring van elke dikke persoon mee in acht genomen kan worden zonder universaliteit te veronderstellen. Enerzijds kan er verder gebouwd worden op de reeds bestaande theorievorming uit de Verenigde Staten door Engelse begrippen als fat acceptance, Fat Dramaturgy en body-blind casting te implementeren in een Europese context. Anderzijds is het van belang om te vertrekken vanuit individuele ervaringen om verder te gaan dan een louter Amerikaanse interpretatie van dik zijn.

Hoewel Mobley stelt dat theater niet de grote boosdoener is wanneer het aankomt op het voorzetten van een negatief beeld over dik zijn, krijgen dikke acteurs in Vlaanderen toch te maken met het verwachtingspatroon om af te vallen.¹⁵³ In mei 2023 verscheen op de televisiezender Play 4 het programma *Patiënt Domp* over het medisch proces van acteur Dominique Van Malder die een *gastric bypass* liet doen.¹⁵⁴ Aan het begin van de eerste aflevering reageren Van Malders collega’s bij Studio Orka op zijn gewicht waarmee ze de heersende vooroordelen over dik zijn bevestigen. Ze beschrijven voornamelijk hoeveel eten hij consumeert wanneer ze op tournee gaan dus bekrachtigen ze de assumptie dat dikke mensen weinig zelfbeheersing hebben en reduceren ze hem als persoon tot wat hij eet. Andrew Van Ostade gelooft dat mensen worden gevormd door hun omgeving en dat dit soort reacties van vrienden of collega’s een grote invloed hebben op het zelfbeeld van een dik persoon.¹⁵⁵

Tijdens de eerste aflevering zegt de voice-over van Van Malder ook het volgende: “We lachen er vaak mee, maar het is de eerste keer dat ik hoor dat mijn collega’s zich zorgen maken”.¹⁵⁶ Enerzijds wordt zijn gewicht dus beschouwd als iets komisch, zoals het volgens Mobley ook vaak gerepresenteerd wordt in de media.¹⁵⁷ Anderzijds wordt het gezien als iets zorgwekkend en heeft zijn omgeving medelijden met hem. Dit laatste is volgens Van Ostade

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² Ibid., 330.

¹⁵³ Mobley, *Female Bodies*, 2.

¹⁵⁴ *Patiënt Domp*, seizoen 1, aflevering 1, uitgezonden 31 mei, 2023, op Play 4, <https://www.goplay.be/patient-domp>.

¹⁵⁵ Van Ostade, interview.

¹⁵⁶ *Patiënt Domp*.

¹⁵⁷ Mobley, *Female Bodies*, 1.

het beeld dat momenteel overheerst in Vlaanderen.¹⁵⁸ Bovendien betoogt Van Ostade dat dit soort representaties ervoor zorgen dat we in dezelfde mal blijven vastzitten, omdat het dik zijn afschildert als een triest gegeven en een gastric bypass promoot.¹⁵⁹ Op deze manier wordt volgens hem een gevoel van medelijden gecreëerd ten opzichte van dikke mensen terwijl hun kracht en talent verwaarloosd wordt.

6.2 Naar verandering in Vlaanderen en Nederland

Het voorbeeld van acteur Dominique Van Malder wijst erop dat ook in Vlaanderen negatieve vooroordelen rond dik zijn overheersen. Om na te gaan hoe theater de perceptie van dikke mensen in Vlaanderen en Nederland kan bevorderen, is het nuttig om terug te grijpen naar Mobley's *Fat Dramaturgy*. Volgens haar definitie van deze term is het doel enerzijds om een theoretisch kader te bieden voor dik zijn in performance en anderzijds om praktische voorbeelden aan te reiken van hoe performance negatieve stereotypen kan doorbreken.¹⁶⁰ Het theoretische kader heb ik reeds in voorgaande hoofdstukken trachten binnenbrengen in een Vlaamse en Nederlandse context door de ervaringen van Andrew Van Ostade en Jelmer Verheij in verband te brengen met de theorievorming van Mobley. In wat volgt, zal ik twee voorstellen toelichten over hoe *Fat Dramaturgy* in praktijk kan worden toegepast om de negatieve sociale vooroordelen rond dik zijn te ontwrichten. Uit het interview met Van Ostade bleek dat er twee grote mogelijkheden zijn om een voorstelling te maken die een *Fat Dramaturgy* volgt.¹⁶¹

Een eerste optie is om een voorstelling te maken die expliciet over fat activism of het dikke lichaam gaat. Op deze manier kunnen de problemen met betrekking tot dik zijn in onze samenleving uitdrukkelijk aangekaart worden volgens Van Ostade.¹⁶² Dit is ook de aanpak waar Anne Meffert voor opteert in *If only my belly was made of gold* door de dikke buik centraal te stellen. Zoals hierboven vermeld, wordt het publiek aan het begin van de voorstelling geconfronteerd met vooroordelen over het dikke lichaam door de voice-overs van de ouders van de acteurs. Op deze manier wordt het maatschappelijk probleem dus vrij expliciet duidelijk gemaakt. Bovendien komt het publiek ook in aanraking met dikke buiken, omdat Meffert ervan overtuigd is dat het tonen van bepaalde lichaamstypes kan leiden tot

¹⁵⁸ Van Ostade, interview.

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ Mobley, "Toward a Fat Dramaturgy," 214.

¹⁶¹ Van Ostade, interview.

¹⁶² Van Ostade, interview.

meer acceptatie bij de toeschouwers.¹⁶³ Volgens Verheij waren de meeste reacties op deze performance dan ook dat het magisch is om zo lang naar een dik lichaam te mogen kijken, omdat we dit niet vaak mogen zien.¹⁶⁴ Daarnaast getuigde hij dat het niet enkel voor de toeschouwers een proces van acceptatie was, maar ook voor hemzelf als performer.

Aanvankelijk vond hij het beangstigend om met zijn buik ontbloot op het podium te staan, maar gaandeweg leerde hij zijn eigen lichaam meer accepteren. Een voorstelling die expliciet handelt over dik zijn, is dus in staat om de negatieve vooroordelen van het publiek bij te stellen en kan tegelijk resulteren in meer zelfacceptatie bij dikke performers.

Na één van de opvoeringen van *If only my belly was made of gold* kwamen er echter ook toeschouwers vertellen dat ze het grappig vonden “omdat er allemaal dikke mensen op het podium staan die allemaal rare dingen doen”.¹⁶⁵ De versie die ik zag van deze performance vond plaats in een ruime loods zonder podium waardoor het publiek dicht bij de performers zat. Deze nabijheid zorgt voor een expliciete confrontatie met de lichamen van de performers en laat weinig ruimte voor het publiek om hen op een afstandelijke manier te bekijken. Bovendien is het publiek op dezelfde manier belicht als de performers wat ervoor zorgt dat er geen afzonderlijke ruimte gecreëerd wordt, maar dat het publiek actief aanwezig is bij de performers. Zoals hierboven vermeld, kan dit voor sommige toeschouwers een bevrijdende ervaring zijn aangezien ze niet vaak de kans krijgen om op deze manier in de aanwezigheid te zijn van ontblote dikke buiken. Het feit dat sommige toeschouwers de performance lachwekkend vinden, wijst er echter op dat deze nabijheid kan leiden tot ongemak, net omdat het zo ongewoon is. Volgens Verheij tonen dit soort reacties op de voorstelling aan dat het niet vanzelfsprekend is om de ingesteldheid van het publiek te veranderen met een enkele voorstelling. Van Ostade sluit zich hierbij aan en stelt dat een individuele voorstelling in een kleine zaal maar een beperkte invloed heeft op het beeld dat toeschouwers hebben van dikke mensen.¹⁶⁶ Hoewel een kleine productie over dik zijn een impact kan hebben op een beperkt aantal toeschouwers, zijn er dus grotere producties nodig om meer vergaande culturele verandering te verwezenlijken.

Een tweede mogelijkheid is om een voorstelling te creëren met dikke performers zonder dat hun gewicht centraal staat. Zowel Van Ostade als Verheij geloven dat het op een bepaald moment niet meer over dik zijn zou moeten gaan in theater aangezien dikke mensen

¹⁶³ Meffert, interview.

¹⁶⁴ Verheij, interview.

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Van Ostade, interview.

al voortdurend bezig zijn met hun lichaam in het dagelijks leven.¹⁶⁷ Van Ostade ervaart bijvoorbeeld een contante bewijsdrang om zijn fysicaliteit en een extra energie te tonen op het podium om veelvoorkomende veronderstellingen over het dikke lichaam tegen te gaan. Daarom vindt hij het van belang om juist te laten zien dat dikke acteurs ook andere figuren kunnen spelen dan de bestaande *tropes* zoals de *Funny Fat Guy*. Een duidelijk voorbeeld is het eerder genoemde *Bruegel* van Lisaboa Houbrechts waarin Van Ostade de rol van schilder Pieter Bruegel de Oude speelt. In deze voorstelling worden er geen vragen gesteld over het feit dat Van Ostade een dikke acteur is en er dus niet uitziet als de historische Bruegel. Op die manier bewijst hij dat het dikke lichaam meer kan vertellen dan de culturele connotaties die eraan vasthangen. Evelyne Coussens bevestigt dit in een recensie voor *Etcetera*:

Ondanks de uitdrukkelijk-ironisch historiserende kostuums en attributen speelt de voorstelling zich onmiskenbaar af in het nu. Het is een verdicht nu, het ‘nu’ dat geen enkele actualisering nodig heeft omdat het zich in de lichamen van de performers bevindt. In de twee uur dat zij voor ons staan en onze lijven ‘aansteken’ dragen ze de geschiedenis, comprimeren eeuwen aan tijd en ruimte. Houbrechts engageerde hiervoor duidelijk en zonder uitzondering ongeremde, mateloze spelers, met een sterke fysieke kwaliteit.¹⁶⁸

Dit wijst erop dat in het voorbeeld van *Bruegel* het dikke lichaam niet wordt gelezen in overeenstemming met de bekende clichés, maar dat er een originele betekenis aan gegeven wordt als een historisch figuur dat heden en verleden samenbrengt. Van Ostade’s personage heeft namelijk een complexe persoonlijkheid die niet louter goed of slecht is, want Houbrechts beeldt hem af als “een bange opportunist die de realiteit moeilijk aankan, maar een monster is hij niet”.¹⁶⁹ Het feit dat Bruegel gespeeld wordt door een dikke acteur, impliceert in deze voorstelling dus niet dat hij inherent slecht, zielig of bespottelijk is aangezien Houbrechts genoeg ruimte laat voor nuance. Een voorbeeld van deze nuance is Bruegels ingesteldheid tegenover zijn eigen schilderij *Dulle Griet* dat door het personage van de kardinaal wordt beschreven als een goede spotprent. Bruegel reageert hierop: “Ik weet niet of ik het wil gebruiken. Het is een beeld van een manwijf dat ik tekende, maar ik heb het nooit afgemaakt”.¹⁷⁰ Terwijl hij aanvankelijk een oprechte, bevrijdende representatie wil maken van deze genderfluïde persoon, zorgen zijn persoonlijke frustraties ten opzichte van vrouwen er geleidelijk aan voor dat hij akkoord gaat met de kardinaal om er een spotprent

¹⁶⁷ Ibid. & Van Ostade, interview.

¹⁶⁸ Evelyne Coussens, “Bruegel – Lisaboa Houbrechts,” *Etcetera*, 22 januari, 2020, <https://e-tcetera.be/bruegel-lisaboa-houbrechts/>.

¹⁶⁹ Ibid.

¹⁷⁰ *Bruegel*, tekst en regie Lisaboa Houbrechts, Toneelhuis, 6 december 2019.

van te maken. Deze flexibiliteit zet zich ook verder in de andere personages en thema's zoals de genderfluiditeit van de Dulle Griet die een opening biedt voor verschillende interpretaties van het schilderij of de complexe tijdsperiode waarin de voorstelling zich afspeelt.

Petra Kuppers gelooft echter dat de aanwezigheid van het dikke lichaam niet expliciet adresseren ook negatieve gevolgen kan hebben, omdat zo het gevaar bestaat dat de toeschouwer automatisch terugvalt op de vooroordelen die in onze huidige samenleving vasthangen aan het dikke lichaam.¹⁷¹ Volgens Kuppers is dit “the dilemma that confronts a feminist performance artist of size—how to break out of the image presented at first glance by one’s body without denying that body or turning against it”.¹⁷² Met het oog op een toekomstige voorstelling probeert Van Ostade een afweging te maken over wat de beste oplossing zou zijn voor dit dilemma, maar ook hij zoekt nog steeds wat het beste antwoord is: een voorstelling die het dikke lichaam direct benoemd of een voorstelling met dikke performers waar het niet gaat over het lichaam.¹⁷³

7. Conclusie

Deze thesis kan hopelijk een aanzet zijn voor verder onderzoek naar de representatie van dikke mensen in het Vlaams en Nederlands theaterlandschap. Zoals Jennifer- Scott Mobeys *Fat Dramaturgy* suggereert, heb ik zowel een theoretisch kader geschetst waarbinnen dikke performances tot stand kunnen komen en geanalyseerd worden, als voorstellen gedaan om negatieve stereotypering in de theaterpraktijk tegen te gaan.¹⁷⁴ De theoretische achtergrond is gebaseerd op het onderzoeksdomein van *Fat Studies* dat tot stand kwam tijdens de derde golf van de fat acceptance movement en dat opteert voor een intersectionele aanpak bij het bestuderen van dik zijn en het dikke lichaam.¹⁷⁵ Met behulp van Sabrina Strings *Fearing the Black Body* en de teksten van verschillende feministische onderzoekers onder wie Mobley en Kuppers heb ik geprobeerd te tonen hoe de ongelijkheid van dikke mensen hand in hand gaat met andere maatschappelijke problemen zoals racisme en seksisme. Bovendien kan het feministisch perspectief dat ook Jester en LeBesco hanteren,

¹⁷¹ Kuppers, “Fatties on Stage,” 280.

¹⁷² Ibid.

¹⁷³ Van Ostade, interview.

¹⁷⁴ Mobley, “Toward a Fat Dramaturgy,” 214.

¹⁷⁵ Owen, “Fat Studies.”

leiden tot een positievere interpretatie van het dikke lichaam op het podium als een vorm van verzet.¹⁷⁶

Uit zowel activistische *rekto:verso* artikels als een academische tekst van Kuppers blijkt dat het dikke lichaam op het podium vaak wordt gelezen als de cultureel bepaalde, negatieve connotaties die het met zich meebrengt.¹⁷⁷ Een andere opvallende problematiek op het vlak van dikke performances is het eeuwenoude gebruik van de fatsuit die ervoor zorgt dat bestaande stereotypen rond dik zijn worden voortgezet. Bij het bestuderen van deze praktijk werd het belang van intersectionaliteit binnen Fat Studies nogmaals duidelijk aangezien Edith Cassiers concludeert dat de fatsuit niet enkel een fat phobic maar ook een racistisch narratief met zich meedraagt.¹⁷⁸ Uit Mobleys *Female Bodies* heb ik echter kunnen besluiten dat live theater de kracht heeft om deze narratieven om te keren en een positiever beeld van dikke mensen te bewerkstelligen.¹⁷⁹ Mobley werd geïnspireerd door Jill Dolan om zich een wereld voor te stellen waarin de diversiteit aan lichaamstypes meer omarmd wordt en theater is volgens haar het uitgelezen medium om deze utopie te realiseren.¹⁸⁰ Mobley's begrip van Fat Dramaturgy is een eerste stap richting een meer positieve representatie van dikke mensen in theater en het overkomen van fat behavior als een dramaturgische strategie.¹⁸¹ Verder heb ik enkele concrete praktijken ontwaard die de representatie van dikke mensen zowel op als naast het podium kunnen bevorderen zoals body-blind casten, meer toegankelijke zitplaatsen in theaterzalen en een betere opleiding voor kostuumontwerpers om kostuums voor dikke performers te voorzien.

In het laatste hoofdstuk heb ik geconcludeerd dat Fat Studies nog niet zo actief is buiten de Verenigde Staten en dat dit problematisch is voor de toekomst van deze academische discipline. Daarom ben ik nagegaan wat de algemene ingesteldheid is ten opzichte van dikke acteurs in Vlaanderen en heb door interviews met Andrew Van Ostade en Jelmer Verheij bemerkt dat in Vlaanderen grotendeels dezelfde vooroordelen heersen als in de Verenigde Staten. Ik heb tot slot twee mogelijkheden geponeerd hoe de theaterpraktijk in Vlaanderen en Nederland in de toekomst een voorstelling tot stand kan brengen over of met dikke lichamen. Uit de interviews met Van Ostade en Verheij is gebleken dat zowel een

¹⁷⁶ LeBesco, "Queering Fat Bodies/ Politics," 75.

¹⁷⁷ Kuppers, "Fatties on Stage," 278.

¹⁷⁸ Cassiers, "Dik spelen," 35.

¹⁷⁹ Mobley, *Female Bodies*, 2.

¹⁸⁰ Mobley, *Female Bodies*, 185.

¹⁸¹ *Ibid.*, 6.

voorstelling die het onderwerp direct adresseert als een voorstelling met dikke acteurs zonder dat het over hun lichaam gaat, zijn voor- en nadelen heeft.

Jill Dolan gelooft dat “theatre and performance can articulate a common future, one that’s more just and equitable, one in which we can all participate more equally, with more chances to live fully and contribute to the making of culture”.¹⁸² In overeenstemming met Dolan concludeer ik uit dit onderzoek dat theater de kracht heeft om ons beeld op de wereld te transformeren en daarom is het cruciaal dat de representatie van dikke mensen in het Vlaams en Nederlands theaterlandschap herzien wordt. Ik heb getracht een theoretisch kader te vormen met behulp van Fat Studies en een aanzet gegeven voor het ontwikkelen van een dik inclusieve theaterpraktijk in Vlaanderen en Nederland. Mijn hoop is dan ook dat hier de komende jaren meer theorievorming en praktijkvoorbeelden het licht zullen zien zodat theater een medium kan zijn om de maatschappelijke perceptie van dikke mensen te veranderen. Ten slotte sluit ik me aan bij Koppers, die ervan overtuigd is dat “The end of the journey is not in sight, and that is a good thing, since performance happens only in the act of recalling and vanishing, never in being”.¹⁸³

¹⁸² Dolan, “Performance, Utopia, and the ‘Utopian Performative’,” 455.

¹⁸³ Koppers, “Fatties on Stage,” 289.

8. Literatuurlijst

- Ashline, Lindley. "What Fat Liberation Means to Me: It's Not Just about 'All Bodies'." Naafa. 22 mei, 2021. <https://naafa.org/community-voices/fat-lib-means>.
- Boston Medical Center. "Fatphobia." Geraadpleegd op 22 juli, 2023. <https://www.bmc.org/glossary-culture-transformation/fatphobia>.
- Cambridge Dictionary. "Fat-Shaming." Geraadpleegd op 22 juli, 2023. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fat-shaming>.
- Cambridge Dictionary. "Fat suit." Geraadpleegd op 23 juli, 2023, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fat-suit>.
- Cassiers, Edith. "Dik spelen. Podium, politiek en problematiek van de fatsuit." *Rekto:verso*, 1 juni, 2022.
- Cooper, Charlotte. "Fat Studies: Mapping the Field." *Sociology Compass* 4, no. 12 (2010): 1020–1034. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2010.00336.x>.
- Cooper, Charlotte. "Maybe It Should Be Called Fat American Studies." In *The Fat Studies Reader*, ed. Esther Rothblum and Sondra Solovay, 327- 333. New York: New York University Press, 2009.
- Cooper, Charlotte. "What's Fat Activism?." *University of Limerick Department of Sociology Working Paper Series*, (september 2008).
- Coussens, Evelyne. "Breugel – Lisboa Houbrechts." *Etcetera*, 22 januari, 2020. <https://etcetera.be/breugel-lisboa-houbrechts/>.
- Dolan, Jill. "Performance, Utopia, and the 'Utopian Performative'." *Theatre Journal* 53, no. 3 (oktober 2001): 455-479. <https://doi.org/10.1353/tj.2001.0068>.
- Freespirit, Judy en Aldebaran. "fat liberation manifesto." *Off Our Backs* 9, no. 4 (november 1973): 18.
- Gordon, Aubrey. *What We Don't Talk About When We Talk About Fat*. Boston: Beacon Press, 2020.
- Hagen, Sofie. "Here's what venues can do to become fat-friendly spaces – and spare a lot of pain." *The Guardian*, 18 juli, 2023. <https://www.theguardian.com/stage/2023/jul/18/heres-what-venues-can-do-to-become-fat-friendly-spaces>.
- Howlround Theatre Commons. "Towards a Fat Theatre. Reimagining Bodies Onstage." 26 oktober, 2020. <https://howlround.com/towards-fat-theatre>.
- Jester, JuliaGrace. "Placing Fat Women on Center Stage." In *The Fat Studies Reader*, ed. Esther Rothblum en Sondra Solovay, 249- 255. New York: New York University Press, 2009.

- Kubiak, Anthony. *Agitated States: Performance in the American Theater of Cruelty*. Michigan: University of Michigan Press, 2002.
- Kuppers, Petra. "Fatties on Stage: Feminist Performances." In *Bodies out of Bounds: Fatness and Transgression*, ed. Jana Evans Braziel en Kathleen LeBesco, 277- 291. California: University of California Press, 2001.
- LeBesco, Kathleen. "Situating fat suits: Blackface, drag, and the politics of performance." *Women & Performance: a journal of feminist theory* 15, no. 2 (juni 2008): 231- 242. DOI: 10.1080/07407700508571513.
- LeBesco, Kathleen. "Queering Fat Bodies/ Politics." In *Bodies out of Bounds: Fatness and Transgression*, ed. Jana Evans Braziel en Kathleen LeBesco, 74- 87. California: University of California Press, 2001.
- Lyons, Pat en Burgard, Debby. *Great Shape: The First Exercise Guide for Large Women*. Westminster: Arbor House/W. Morrow, 1988.
- Matthyssen, Kristin. "Maak kennis met Marjan De Schutter, Indina uit 'Albatros.'" *Gazet van Antwerpen*, 20 februari, 2021.
https://www.gva.be/cnt/dmf20210219_97480615?&articlehash=g9tMk2LR1LuunBSLIVaQaeFLDGcIvQIARJziTFOAS7srfUZS6E%2BO8HjpEy2fejOnGGLAFJZugExkUIBwsNsDsX6aXBfiDym7A5rXwPodRxX%2FQe%2F5ZCDOMdTzlQ354EUxAgwn5fCLTU1Mb%2FAvhYfPX17CORMUX%2Fd47jScizGoc07f9%2B5PisjpHCjQWpH0yEzpb1KsEXY5zj33zTESVtuCO3eCGqEbcikem%2FpFC8Frevhu299ZWxJ4vmmN5VT0xbsHjHNf8hPbIZGd1OPTNJcZhw8sqnAEXcbGpPGwTkfi9KWVwTyh8kjQo%2B8wjNGq9bObdphZOJ75UOStPep55ylGUg%3D%3D.
- Meffert, Anne. "If Only My Belly Was Made of Gold by Anne Meffert." Interview door Jessie Beurskens. *Fashionclash Festival Maastricht*, 17 maart, 2021.
<https://www.youtube.com/watch?v=R3LAjG-bGBI&t=26s>.
- Mendoza, Katharina R. "Seeing Through the Layers: Fat Suits and Thin Bodies in *The Nutty Professor* and *Shallow Hal*." In *The Fat Studies Reader*, ed. Esther Rothblum and Sondra Solovay, 280- 288. New York: New York University Press, 2009.
- Mobley, Jennifer-Scott. *Female Bodies on the American Stage: Enter Fat Actress*. New York: Palgrave Macmillan, 2014.
- Mobley, Jennifer-Scott. "Toward a Fat Dramaturgy: Activism, theory, practice." *Fat Studies* 8, no. 3 (2019): 213- 218. DOI: 10.1080/21604851.2019.1558710.
- Murray, Samantha. *The 'Fat' Female Body*. Londen: Palgrave Macmillan, 2008.
- Nittle, Nadra. "What Is Fat Acceptance?" Verywell Mind. 20 augustus, 2021.
<https://www.verywellmind.com/what-is-fat-acceptance-5186913>.
- Njimegni, Merryl. "Weg naar een bevrijding van het dikke Zwarte lichaam." *Rekto:verso*, 1 juni 2022.

- Osman, Philsan. “Liever dood dan dik: interview met Sabrina Strings.” *Rekto:verso*, 10 juni, 2022.
- Osman, Philsan; Jebelli, Nima en Van Ostade, Andrew. “Tegengewicht.” *Rekto:Verso*, 2 juni, 2022.
- Owen, Lesleigh. “Fat Studies.” Popular Culture Association. Geraadpleegd op 10 januari, 2023. <https://pcaaca.org/area/fat-studies#:~:text=Fat%20Studies%20is%20an%20interdisciplinary.of%20fat%20acceptance%20or%20celebration>.
- Patiënt Dompri*. Seizoen 1, Aflevering 1. Uitgezonden 31 mei, 2023, op Play 4. <https://www.goplay.be/patient-dompri>.
- Prohaska, Ariane en Gailey, Jeannine A. “Theorizing fat oppression: Intersectional approaches and methodological innovations.” *Fat Studies* 8, no. 1 (oktober 2018): 1- 9. DOI: 10.1080/21604851.2019.1534469.
- Redactie rekto:verso, “Fat Liberation Manifesto (1973),” *Rekto:Verso*, 1 juni, 2022, 7.
- Rogers, Maggie. “All Sizes Fit All: the Case for Normalizing Fatness Onstage.” *American Theatre*, 16 januari, 2018. <https://www.americantheatre.org/2018/01/16/all-sizes-fit-all-the-case-for-normalizing-fatness-onstage/>.
- Saguy, Abigail. “Why Fat is a Feminist Issue.” *Sex Roles* 66 (oktober 2011): 600- 607, DOI: 10.1007/s11199-011-0084-4.
- Strings, Sabrina. *Fearing the Black Body: The Racial Origins of Fat Phobia*. New York: NYU Press, 2019.
- UZA. “Abdominale Heelkunde.” Geraadpleegd op 23 juli, 2023. <https://www.uza.be/behandeling/gastric-bypass>.
- Van Ostade, Andrew. “Fat on Film: dik gebuisd.” *Rekto: Verso*, 1 juni, 2022.
- Van Rompaey, Chris. ”‘Het Geheim van Een Goed Fatsuit? Er Veel Liefde En Vreugde Insteken,’” *Het Nieuwsblad*, 28 november, 2018. <https://tinyurl.com/236vsxnd>.
- Via Zuid. “Anne Meffert: If only my belly was made of gold.” Geraadpleegd op 30 maart, 2023. <https://www.viazuid.com/agenda/anne-meffert-if-only-my-belly-was-made-of-gold-7/?fbclid=IwAR11ZbgH95mhwjNxBRG89iJ8ctxdO411iurOa8me64pzWzwunmZQscxUfLY>.
- Wann, Marilyn “Foreword. Fat Studies: An Invitation to Revolution.” In *The Fat Studies Reader*, ed. Esther Rothblum en Sondra Solovay, IX- XXV. New York: New York University Press, 2009.

